
Лесюк О. В.

Університету митної справи та фінансів, бібліотека

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ У ПРОЦЕСІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННІ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ КОРИСТУВАЧІВ

Розглянуто місце дистанційної неформальної освіти у формуванні цифрових компетенцій фахівців галузі соціальних комунікацій. Здійснено огляд дистанційних курсів та онлайн проєктів, націлених на підвищення рівня загальної і професійної цифрової компетентності.

Ключові слова: цифрові компетенції; цифровізація освіти; дистанційне навчання; професійні компетенції; куратор контенту

Lesiuk O. V. University of Customs and Finance, Library

THE ROLE OF THE LIBRARY IN THE PROCESS OF DIGITALIZATION OF EDUCATION AND THE FORMATION OF DIGITAL COMPETENCIES OF USERS

The place of distant non-formal education in the formation of digital competencies of specialists in the field of social communications is considered. Distant learning courses and online projects aimed at improving the level of general and professional digital competence were reviewed.

Keywords: digital competencies; digitalization of education; distant learning; professional competencies; content curator

Цифрова трансформація усіх галузей економіки держави не можлива без набуття громадянами цифрових компетенцій, які зараз необхідні як в особистій, так і професійній діяльності. Формування цифрових компетенцій нерозривно пов'язане з цифровізацією освітнього процесу. Цифрова освіта об'єднує різноманітні компоненти та найсучасніші технології «завдяки використанню цифрових платформ, впровадженню нових інформаційних та освітніх технологій, застосуванню прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання, а також сучасних навчально-методичних матеріалів» [1]. Цифрові технології сприяють інтенсифікації освітнього процесу, а сам процес навчання стає мобільним, диференційованим та персоналізованим.

Неочікуваним, але найсуттєвішим фактором прискорення переходу у цифрове середовище стала пандемія COVID-19. Соціально-комунікаційні інституції змушені були оперативно реагувати на глобальний цивілізаційний виклик. Бібліотеки як складові соціально-комунікаційної інфраструктури забезпечили швидке реагування на виклики цифрового світу шляхом розвитку онлайн-сервісів для користувачів і дистанційного професійного розвитку.

Одним із перших у професійному вітчизняному середовищі дистанційних курсів, націлених на формування цифрових компетенцій бібліотекарів слід назвати курси, розроблені та розміщені на веб-сайті дистанційного навчання Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (<http://www.e-osvita.org.ua/>): «Технології веб 2.0 для бібліотекарів та користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища» (авторки – Т. Якушко, Т. Ярошенко) [3] і «Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці» (авторка – І. Шевченко).

Заслуговує на увагу низка дистанційних курсів з розвитку професійних цифрових компетенцій фахівців галузі соціальних комунікацій – бібліотекарів-бібліографів, музейників, архівістів, викладачів відповідних дисциплін – реалізованих Харківською державною науковою бібліотекою ім. В.Г. Короленка (ХДНБ) у партнерстві з Дистанційною академією Видавничої групи «Основа» (м. Харків) на платформі Moodle: «Електронна бібліографія», «Бібліотека в цифровому середовищі. Електронна бібліографія», «Бібліотека в цифровому середовищі. Кросплатформні сервіси та кросмедійний контент». Учасники знайомились з бібліографічними електронними ресурсами, яким чином вони генеруються та як їх відстежувати, описувати, обліковувати; розглядали бібліографічні менеджери і системи управління бібліографічною інформацією, дізнавались, хто такі буктубери, що таке лонгриди, фанбуки тощо. Унікальність навчання полягала у варіативній модульності курсу, тобто слухачі могли обрати весь курс, декілька тем (цикл) або одну тему; долучитись онлайн або оффлайн (прослухати записи вебінарів) [2]. На дистанційному курсі «Бібліотека в цифровому середовищі. Кросплатформні сервіси та кросмедійний контент» навчались і викладачі ЗВО, і вчителі шкіл, і бібліотекарі, які опановували кросплатформні сервіси (Canva, Genial.ly, Piktochart Kahoot), вивчали мобільні технології, інформаційну соціалізацію і інформаційне самообслуговування, створювали інфографіку, відслідковували сучасні медійні тренди, які можна застосувати у своїй діяльності.

Окремо відзначимо навчально-інноваційний проект ХДНБ «Школа бібліотечного журналіста». Започаткований у 2013 р. як оффлайновий, у 2020 році організатори перейшли до онлайн навчання, як відповідь на карантинні обмеження. Орієнтуючись на цифровий простір та потреби фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, тренери для VIII та IX Всеукраїнської (з міжнародною участю) онлайн школи бібліотечного журналіста запропонували тему «Мультиплатформна бібліотечна журналістика. Інстаграм: базові навички». Як зазначають організатори, проект, викликав величезний інтерес – за перший тиждень зареєструвалось 150 осіб з України та Республіки

Білорусь. Окрім знайомства з трендами у новітніх медіа, функціоналом і можливостями інстаграму, слухачі відкривали для себе нові можливості фейсбуку як платформи для організації дистанційної освіти, сервісу Padlet як майданчика для колаборативної роботи

Підсумовуючи вищезазначене, ми спостерігаємо тенденцію значного зростання нових методів та форм неформальної дистанційної освіти у комунікаційному просторі сьогодення. Як вже зазначалося вище, під час карантину, також активізувалися інші онлайн-форми освіти і професійної комунікації. Так, набули поширення – онлайн-конференції, професійні скайп-зустрічі і семінари, зум-лекції і тренінги, відеотрансляції і прямі ефіри у фейсбуці та інстаграмі. Тож кризова ситуація ще раз довела, що фахівці галузі соціальних комунікацій володіють достатньо високим рівнем цифрових компетенцій, готові бути амбасадорами цифрової грамотності і діджитал-менторами для колег та користувачів, а соціально-комунікаційні інституції (засоби масової комунікації, бібліотеки, архіви, музеї, заклади освіти тощо), по праву вважаються хабами цифрової освіти і відіграють важливу роль у виконанні національної програми навчання загальним і професійним цифровим компетенціям «Дія. Цифрова освіта».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80/ed20180117#n20> (дата звернення: 15.09.2020).
2. Ракитянська В. Д. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка як центр освіти та саморозвитку особистості // Короленківські читання 2018. «Бібліотеки, архіви, музеї як центри освіти та саморозвитку особистості» : матеріали XXI Всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 24 жовт. 2018 р. Харків, 2019. Ч. 1. С. 5–16. URL: <https://ru.calameo.com/read/000632945149d504a9cac> (дата звернення: 15.09.2020).
3. Ярошенко Т. О., Якушко Т. О. Технології Веб 2.0 для бібліотек і користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища : посіб. для бібліотекарів за програмою підвищ. кваліфікації. Київ : Самміт-книга, 2013. 106 с.